

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РЕКОМЕНДАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ ХАРКІВСЬКОГО ОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

14.11.2019 № 64 - рк/к

КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО
«ХАРКІВВОДОКАНАЛ»

61013, м. Харків, вул. Шевченко, 2

Щодо усунення причин та умов
виникнення порушення законодавства
про захист економічної конкуренції

За результатами розгляду заяви ТОВ «Евердін» від 22.05.2019 (вх. № 3648), на підставі подання першого відділу досліджень і розслідувань Харківського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 24.07.2019 № 319 за ознаками вчинення КОМУНАЛЬНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ «ХАРКІВВОДОКАНАЛ» (надалі – КП «Харківводоканал») порушення законодавства про захист економічної конкуренції, адміністративною колегією Харківського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України прийнято розпорядження від 25.07.2019 № 127- рп/к про початок розгляду справи № 1/02-106-19 (надалі - Справа).

В ході розгляду Справи встановлено наступне.

КП «Харківводоканал» для укладання постійного договору про надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення вимагає від ТОВ «Евердін» отримання технічних умов на приєднання до системи централізованого водопостачання та водовідведення та розробки проектно-технічної документації при наявності такого приєднання.

КП «Харківводоканал» засноване Харківською міською радою, зареєстроване виконавчим комітетом Харківської міської ради 08.11.2011 за № 14801030017010649. Місцезнаходження КП «Харківводоканал»: 61013, м. Харків, вул. Шевченка, 2, ідентифікаційний код юридичної особи – 03361715.

Відповідно до нової редакції статуту КП «Харківводоканал» 2016 року, затвердженого заступником директора Департаменту економіки та комунального майна – начальником Управління комунального майна та приватизації Харківської міської ради (надалі – Статут), метою діяльності КП «Харківводоканал» є здійснення виробничої, науково-дослідної та комерційної діяльності для повного та якісного задоволення потреб населення, суб'єктів господарювання в комунальних послугах, забезпечення водопостачання та водовідведення міста

Харкова та групового водопостачання населених пунктів Харківської області, здійснення заходів для поліпшення екологічної обстановки України, посилення зацікавленості та відповідальності за кінцеві результати діяльності з метою отримання відповідного прибутку.

Відповідно до Статуту КП «Харківводоканал» є юридичною особою, має самостійний баланс, валютні та інші рахунки в установах банків, знак для товарів та послуг, фірмовий бланк, круглу печатку та кутовий штамп зі своєю назвою та ідентифікаційним кодом.

Одним із видів діяльності КП «Харківводоканал» за КВЕД є забір, очищення та постачання води (код за КВЕД 36.00).

У розумінні абзацу дванадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» КП «Харківводоканал» є суб'єктом господарювання.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про природні монополії» природна монополія – стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат на виробництво на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги).

Згідно зі статтею 5 Закону України «Про природні монополії» відповідно до цього Закону регулюється діяльність суб'єктів природних монополій у сферах, зокрема, централізованого водопостачання та водовідведення.

Отже, КП «Харківводоканал» у розумінні статті 1 Закону України «Про природні монополії» є суб'єктом природних монополій.

Відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України від 01.04.2002 № 317/6605 (надалі – Методика), з урахуванням пункту 2.2 Методики, встановлено наступне.

Об'єктами аналізу є:

- послуги з централізованого водопостачання та водовідведення;
- КП «Харківводоканал» - суб'єкт господарювання, який надає послуги з централізованого водопостачання та водовідведення.

Споживачами послуг є фізичні та юридичні особи, які отримують або мають намір отримати послуги з централізованого водопостачання та водовідведення.

Абзацом двадцять шостим статті 1 Закону України «Про питну воду та питне водопостачання» визначено, що централізоване питне водопостачання – господарська діяльність із забезпечення споживачів питною водою за допомогою комплексу об'єктів, споруд, розподільних водопровідних мереж, пов'язаних єдиним технологічним процесом виробництва та транспортування питної води.

Абзацом двадцять сьомим статті 1 Закону України «Про питну воду та питне водопостачання» визначено, що централізоване водовідведення – господарська діяльність із відведення та очищення стічних вод за допомогою системи централізованого водовідведення.

Згідно з пунктом 1 Правил надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 № 630 (надалі – Правила № 630), Правила № 630 регулюють відносини між суб'єктом господарювання, предметом діяльності якого є надання житлово-комунальних послуг, і фізичною та юридичною особою, яка отримує або має намір отримувати послуги з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення.

Відповідно до пункту 2 Правил № 630:

- централізоване постачання холодної та гарячої води - послуга, спрямована на задоволення потреб споживача у холодній та гарячій воді, яка надається виконавцем з використанням внутрішньобудинкових систем холодного та гарячого водопостачання;

- централізоване водовідведення - послуга, спрямована на задоволення потреб споживача у відведенні стічних вод, яка надається виконавцем з використанням внутрішньобудинкових централізованих систем водовідведення.

Згідно з Методикою товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

Централізоване водопостачання та водовідведення є послугою, яка не має замінників. Внаслідок технологічних особливостей централізованого водопостачання та водовідведення, конкуренція на зазначеному ринку відсутня.

Послуги з централізованого водопостачання та водовідведення в розумінні абзацу тринадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» є товаром.

Товарними межами ринку є послуги з централізованого водопостачання та водовідведення.

Відповідно до вимог Методики територіальні межі ринку визначаються шляхом установаження мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів є неможливим або недоцільним.

Рішенням виконавчого комітету Харківської міської ради від 16.05.2012 № 286 «Про внесення змін до рішення виконавчого комітету Харківської міської ради від 23.12.1998 № 1407 «Про визначення виконавців послуг в житловому фонді міста»» КП «Харківводоканал» визначено виконавцем послуг з централізованого водопостачання та водовідведення в місті Харкові.

Отже, територіальними межами ринку послуг з централізованого водопостачання та водовідведення є територія міста Харкова, на якій розташовані мережі, що перебувають у власності та/або користуванні КП «Харківводоканал».

Відповідно до Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу, протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок із сталою структурою.

Часовими межами ринку послуг з централізованого водопостачання та водовідведення визначено 2016 – 2018 роки та січень - вересень 2019 року.

Враховуючи викладене, відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» КП «Харківводоканал» має ознаки монопольного (домінуючого) становища на ринку послуг з централізованого водопостачання та водовідведення в межах території міста Харкова, на якій розташовані мережі, що перебувають у власності та/або користуванні КП «Харківводоканал».

Відповідно до статті 5 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» до житлово- комунальних послуг належать, зокрема, комунальні послуги – послуги з постачання та розподілу природного газу, постачання та розподілу електричної енергії, постачання теплової енергії, постачання гарячої води, централізованого водопостачання, централізованого водовідведення, поводження з побутовими відходами.

Згідно з частиною першою статті 12 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» надання житлово – комунальних послуг здійснюється виключно на договірних засадах.

Відповідно до пункту 8 Правил № 630 послуги надаються споживачеві згідно з договором, що оформляється на основі типового договору про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення.

Відповідно до абзацу другого пункту 1.1. Правил користування системами централізованого комунального водопостачання та водовідведення в населених пунктах України, затверджених Наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 27.06.2008 № 190, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 07.10.2008 за № 936/156 (надалі – Правила № 190), ці Правила є обов'язковими для всіх юридичних осіб незалежно від форм власності і підпорядкування та фізичних осіб-підприємців, що мають у власності, господарському віданні або оперативному управлінні об'єкти, системи водопостачання та водовідведення, які безпосередньо приєднані до систем централізованого комунального водопостачання та водовідведення і з якими виробником укладено договір на отримання питної води, скидання стічних вод.

У розумінні пункту 1.2 Правил замовником послуг з централізованого водопостачання та водовідведення є споживач або суб'єкт господарювання, який має намір здійснити будівництво або реконструкцію об'єкта будівництва з подальшим його приєднанням до систем централізованого водопостачання та водовідведення.

Відповідно до пункту 1.2. Правил № 190 технічні умови – комплекс умов та вимог до інженерного забезпечення об'єкта будівництва, які повинні відповідати його розрахунковим параметрам, зокрема щодо водопостачання, водовідведення.

Згідно із пунктом 4.1. Правил № 190 для приєднання до систем централізованого водопостачання та водовідведення замовнику таких послуг надаються технічні умови.

Пунктом 4.4. Правил № 190 встановлено, що виконання технічних умов є обов'язковим при розробленні проектів на об'єкти будівництва.

При цьому, слід зазначити, що відповідно до Порядку розроблення проектної документації на будівництво об'єктів, затвердженого наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 16.05.2011 № 45, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 01.06.2011 за № 651/19389, під будівництвом розуміється нове будівництво, реконструкція, технічне переоснащення, реставрація та капітальний ремонт об'єктів будівництва.

Разом з цим, приймання стічних вод споживачів у каналізаційну мережу м. Харкова регулюється Правилами приймання стічних вод споживачів у каналізаційну мережу м. Харкова, затвердженими рішенням виконавчого комітету Харківської міської ради від 08.09.2010 № 321 (зі змінами та доповненнями) (надалі – Правила приймання стічних вод).

Так, згідно з пунктом 3.2 Правил приймання стічних вод підключення нових споживачів до каналізаційної мережі (або після реконструкції об'єктів) дозволяється лише за наявності проекту приєднання до каналізаційної мережі м. Харкова, розробленого у відповідності до чинних норм проектування та узгодженого з КП «Харківводоканал» у встановленому порядку.

Отже, отримання та виконання технічних умов на приєднання до централізованих систем водопостачання та водовідведення, а також розроблення і узгодження з КП «Харківводоканал» проектно-технічної документації є обов'язковим під час приєднання нового об'єкту (об'єкту будівництва) споживача послуг централізованого водопостачання та водовідведення.

Інших правових підстав щодо одержання технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та водовідведення, а також розроблення проектно-технічної документації діючим законодавством не передбачено.

Окрім цього, пунктом 3.10 Правил передбачено, що споживачі, які передають об'єкт централізованого водопостачання та водовідведення на баланс новому балансоутримувачу або власнику, повинні в семиденний термін після передачі повідомити про це виробника. Новий балансоутримувач також у семиденний термін після прийняття об'єкта повинен письмово повідомити виробника про прийняття на себе зобов'язань щодо водокористування та водовідведення і оформлення договору.

ТОВ «Евердін», зареєстроване 16.05.2016, номер запису: 14801020000069538, Місцезнаходження: 61103, м. Харків, вул. Балакірева, 46, кв. 114. Ідентифікаційний код юридичної особи – 40483300.

Згідно з випискою з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, наданої ТОВ «Евердін» листом від 07.06.2019 (вх. № 3143), його основним видом діяльності є надання в оренду й

експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна (код за КВЕД 68.20).

Для здійснення господарської діяльності ТОВ «Евердін» починаючи з червня 2016 року орендує у фізичної особи Островерха Едуарда Володимировича нежитлові приміщення загальною площею 836,9 кв.м. за адресою: м. Харків, вул. Костомарівська, 6, які перебувають у його власності на підставі договору про задоволення вимог іпотекодержателя від 21.03.2016, посвідчене приватним нотаріусом Харківського міського нотаріального округу Остапенко О.Є., реєстровий номер 825. На підтвердження цього факту ТОВ «Евердін» надало копії договорів оренди від 01.06.2016 № 1 та від 11.12.2018 № 1.

Відповідно до пункту 3.10 Правил ТОВ «Евердін» звернулось до КП «Харківводоканал» з приводу укладання договору на послуги централізованого водопостачання та водовідведення по вул. Костомарівській, 6 у м. Харкові.

Між ТОВ «Евердін» та КП «Харківводоканал» укладені договори на тимчасове надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення від:

- 30.09.2016 № 6933/01-Т-А строком дії до 31.12.2016;
- 30.12.2016 № 7189/01-Т-А строком дії до 31.03.2017;
- 31.03.2017 № 7719/01-Т-А строком дії до 30.06.2017.

Як вбачається з матеріалів заяви, починаючи з жовтня 2017 року КП «Харківводоканал» почало направляти на адресу ТОВ «Евердін» платіжні вимоги-доручення про сплату за користування каналізацією без укладеного договору.

При цьому, ТОВ «Евердін» неодноразово (26.11.2016, 10.01.2019) зверталось до КП «Харківводоканал» із заявами на укладання постійного договору про надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення.

Втім, КП «Харківводоканал» листом від 07.02.2019 № 01-01-23/769-19 повідомило ТОВ «Евердін», що для укладання постійного договору необхідно отримати та виконати «... 1. Технічні умови на приєднання нежитлових приміщень Вашого об'єкта до централізованих мереж водопостачання та водовідведення, виконанні в повному обсязі; 2. Проектно-технічну документацію на системи водопостачання, водовідведення та вузол обліку об'єкта, узгоджену в установленому порядку.» (мова оригіналу).

При цьому, з матеріалів Заяви вбачається, що нежитлова будівля № 6 по вул. Костомарівській у м. Харкові приєднана до системи централізованого водопостачання та водовідведення, що підтверджується довідками, виданими попередньому власнику ФОП Пташу Ігорю Миколайовичу (довідка від 05.09.2007 № 281 КП «ВТП «Вода» (наразі КП «Харківводоканал»), та довідка від 20.09.2007 № 391 видана КП КГ «Харківкомунциствод» (наразі КП «Харківводоканал»)).

Окрім цього, між Островерхом Едуардом Володимировичем (власником нежитлових приміщень по вул. Костомарівській, 6 у м. Харкові) та КП «Харківводоканал» був укладений договір на тимчасове надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення від 01.07.2016 № 01.07.2016

строком дії до 30.09.2016.

Отже, вимоги КП «Харківводоканал» щодо отримання ТОВ «Евердін» технічних умов на приєднання до системи централізованого водопостачання та водовідведення об'єкта за адресою: м. Харків, вул. Костомарівська, 6, який не є новим об'єктом будівництва, та розроблення проектно-технічної документації на вже існуюче приєднання до систем централізованого водопостачання та водовідведення є безпідставними та такими, що не відповідають нормам чинного законодавства.

Невиконання ТОВ «Евердін» вимог КП «Харківводоканал» щодо отримання технічних умов на приєднання до системи централізованого водовідведення та розроблення проектно-технічної документації може мати негативні наслідки для ТОВ «Евердін».

Так, КП «Харківводоканал» листом від 07.02.2019 № 01-01-23/769-19 повідомило ТОВ «Евердін», що неоформлення та ненадання технічних умов на приєднання до системи централізованого водопостачання та водовідведення і проектно-технічної документації для укладання постійного договору про надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення є підставою для припинення водопостачання та відключення від каналізаційних мереж.

Відключення ТОВ «Евердін» від мереж позбавить його можливості користуватися послугами з централізованого водопостачання та водовідведення.

Відсутність вказаних послуг призведе до того, що ТОВ «Евердін» не зможе брати участь у активній конкурентній боротьбі на рівні з іншими суб'єктами господарювання, які здійснюють діяльність на відповідному товарному ринку, а отже до обмеження його конкурентоспроможності. Це може призвести до зменшення обсягу надання послуг, втрату клієнтів, і як наслідок до обмеження конкуренції на ринку.

Разом з цим, слід зазначити, що за умови, якщо ТОВ «Евердін» для уникнення негативних наслідків у вигляді відключення від мереж сплатить вартість технічних умов на приєднання та розробить за власний кошт проектно-технічну документацію, воно понесе додаткові фінансові витрати.

Так, видача КП «Харківводоканал» технічних умов на приєднання до систем централізованого водовідведення є платною послугою. За наявною у територіального відділення інформацією, у 2018 році вартість послуг з видачі технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та водовідведення складала 1023 грн за кожні технічні умови.

Окрім цього, розробка проектно-технічної документації є також платною послугою. При цьому, замовляти проектно-технічну документацію необхідно у будь-якій спеціалізованій організації.

Враховуючи зазначене, вимоги КП «Харківводоканал» щодо одержання технічних умов, розроблення та узгодження з КП «Харківводоканал» проектно-технічної документації на існуюче приєднання до систем централізованого водопостачання та водовідведення для укладання постійного договору про надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення є безпідставними та

такими, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживача – ТОВ «Евердін».

Такі дії КП «Харківводоканал» були б неможливі за умов існування значної конкуренції на ринку послуг з централізованого водопостачання та водовідведення, адже в такому випадку споживачі мали б можливість обирати між кількома виконавцями, і у разі ущемлення їх інтересів могли б обрати іншого виконавця таких послуг.

За відсутності конкуренції на ринку послуг з централізованого водопостачання та водовідведення споживачі не мають альтернативних джерел придбання зазначених послуг.

Дії КП «Харківводоканал» по встановленню додаткових умов для укладання договору про надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення стало можливим через відсутність ефективного функціонування ринкового механізму із значною конкуренцією на ринку послуг з централізованого водопостачання та водовідведення.

Відповідно до пункту 1 частини другої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживанням монополюним (домінуючим) становищем на ринку визнається, зокрема встановлення таких цін чи інших умов придбання або реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

Згідно з частиною третьою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживання монополюним (домінуючим) становищем на ринку забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.

Враховуючи наведене, дії КП «Харківводоканал», що полягали у встановленні безпідставних вимог на одержання технічних умов, розроблення та узгодження проектно-технічної документації на існуюче приєднання до системи централізованого водопостачання та водовідведення, містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 1 частини другої статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монополюним (домінуючим) становищем на ринку послуг з централізованого водопостачання та водовідведення, а саме встановлення таких умов придбання товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

В ході розгляду Справи КП «Харківводоканал» листом від 04.09.2019 № 01-01-23/5125-19 (вх. № 5287) повідомило територіальне відділення про укладання з ТОВ «Евердін» договору про надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення від 14.08.2019 № 12045/01-А-1. На підтвердження цього факту КП «Харківводоканал» надало копію договору.

Окрім цього, про укладання договору про надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення листом від 13.08.2019 (вх. від 17.09.2019 № 5455) повідомило територіальне відділення ТОВ «Евердін».

Враховуючи викладене, керуючись статтею 46 Закону України "Про захист економічної конкуренції", адміністративна колегія Харківського обласного

територіального відділення Антимонопольного комітету України надає КП «Харківводоканал» такі

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Вжити заходи щодо усунення причин та умов виникнення порушення законодавства про захист економічної конкуренції, що полягало у встановленні безпідставних вимог на одержання технічних умов, розроблення та узгодження проектно-технічної документації на існуюче приєднання до системи централізованого водопостачання та водовідведення, та містить ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 1 частини другої статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монополюним (домінуючим) становищем на ринку послуг з централізованого водопостачання та водовідведення, а саме встановлення таких умов придбання товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

2. Про виконання рекомендацій повідомити Харківське обласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України (61022, м. Харків, м-н Свободи, буд. 5, Держпром, 6 під'їзд, 1 поверх, кімната 35) в **10-денний строк** з дня їх отримання із наданням копій підтверджуючих документів.

Звертаємо увагу, що згідно з частиною другою статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рекомендації органів Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду органами чи особами, яким вони надані.

Крім того, відповідно до частини третьої статті 46 вищезазначеного Закону, за умови виконання положень рекомендацій у разі, якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито відповідних заходів для усунення наслідків порушення, розпочате провадження у справі закривається.

Голова колегії

Приймак Є.Б.